

Asia: OPH-858-2025

Lausuntopyyntö näkökulmista taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanoksi

1. Lausunto muistiosta ja yleisiä näkökulmia taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanosta.

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Lukion taito- ja taideaineiden ottaminen mukaan osaksi ylioppilastutkintoa on iso uudistus. Valmistavan näytön järjestelyt tulevat vaatimaan paljon resursseja. Resurssointia ja aikatauluttaminen tulee suunnitella huomioon ottaen lukioden erilaiset lähtökohdat käytettävissä olevien tilojen ja välineiden takia.

Aikataulutuksessa ja näyttökokeiden käytänteissä tulee huomioida kaikkien kirjoitettavien taito- ja taideaineiden erilaisuus.

Tehtävänannot tulee olla yksiselitteisiä ja niiden tulee olla kokelaita validisti eriyttäviä. Alustavan arvioinnin ohjeistuksen pitää olla riittävän tarkat ja yksityiskohtaiset. Myös näyttökokeiden arviointiin on varattava riittävästi aikaa.

On varmistettava, että myös aikuislukioissa kuin ammatillisessa kaksoistutkintolaisilla ylioppilastutkintoon osallistuvalla kokelaalla on suoritettuna vähintään lukion pakolliset opintojaksot kyseisestä taito- ja taideaineesta. Näin opiskelijoita kohdellaan osallistumisoikeuden suhteen tasavertaisesti.

Tulevan kokeen lopullisen muodon, niin näyttökokeen kuin kirjallisen kokeen osalta, pitää olla riittävän ajoissa valmis, jotta opettajat ehditään perehdyttää kokeen osien pitämiseen ja arviointiin, ja jotta he ehtivät myös vastaavasti valmistamaan opiskelijoita kokeeseen.

2. Näkökulmia kuvataiteen ylioppilaskokeiden toimeenpanosta.

-

3. Näkökulmia liikunnan ylioppilaskokeiden toimeenpanosta.

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Valmistavan näytön järjestäminen:

Kokeen järjestämisen kannalta olisi optimaalisinta, että koetta valvoo liikuntaan erikoistunut opettaja. Koska tehtävät voivat vaatia oppiaineeseen liittyvää osaamista, on oleellista, että koetta valvova henkilö tuntee oppiainetta riittävästi. Kyseessä on toiminnallinen oppiaine ja kyseessä on valmistava näyttö. Valmistavan näytön valvonta pitää huomioida muiden aineiden yo-koevalvontamäärissä vähentämällä muiden aineiden valvontoja samassa suhteessa.

Valmistavan näytön tallentamiseen on tultava ohjeistus laitevaatimuksista ja asetteluista järjestävältä taholta (YTL).

Valmistavan näytön toteuttamisessa on otettava huomioon vaihtelevat tilaresurssit kouluilla. Jo nyt lukioilla on hyvin erilaiset puitteet liikunnanopetukseen, jolloin pahimmillaan tiloja jaetaan muiden kouluasteiden kanssa tai ne eivät ole riittävän isot toteuttamaan esim. nykyisiä liikuntadiplomin vaatimia liikuntakykyisyyksmittauksia. Esimerkiksi lentopallokentän sivurajat tai jopa vain sulkapallokentän rajat voivat olla mitoiltaan sellaiset, että kyseinen tila löytyy koulun tiloista. Ohjeistuksessa tulee huomioida myös tilan korkeus, mikä on minimivaatimus valmistavan näytön suorittamiselle. Tilassa ei välttämättä ole myöskään yhtään seinää, johon pallon heittäminen onnistuu. Myös lattiamateriaalien erilaisuus on huomioitava. Näiden lisäksi YTL:n tulee toimittaa väline ym. lista, mitkä ovat tarvittavat välineet kokeissa. Tämän tulee olla ns. laaja lista, jonka puitteissa voidaan eri vuosina toimia.

Valmistava näyttö tulee pisteyttää siten, että sitä on mahdollista käyttää sellaisenaan jatko-opinnoissa. Toisin sanoen kokonaisarvosanan lisäksi, tulee käydä ilmi, miten pisteytys on jakautunut kahden osion (näyttö ja digitaalinen osio) välillä.

Näyttökokeiden alustava luonnoksessa esitetty järjestämisaikataulu on haastava erityisesti kevään ylioppilastutkinnon osalta. Tehtäväksiantopäiväksi on alustavassa luonnoksessa kirjattu kevään ylioppilaskokeille 15.2. Tämä on liian myöhään, jotta kokelaat ehtivät harjoittelemaan ja lukiot järjestämään näyttökokeet ennen kirjallisten ylioppilaskokeiden alkamista. Aikataulussa tulee huomioida lukioden vanhojen tanssit ja sitä edeltävät koe/päättöviikot, jotka 5-periodijärjestelmässä sijoittuvat tammi-helmikuun vaihteeseen. Nämä kuormittavat opettajia ja sitovat kiinni opetukseen ja arviointiin, jolloin näyttöjä voidaan ottaa vastaan vain tiettyinä ajankohtina. On hyvä huomioida, että iso osa liikunnanopettajista opettaa liikunnan ohella myös reaaliainetta esim. terveystietoa. Aikataulussa tulee huomioida myös talvilomaviikot, jolloin opettajia ei voida velvoittaa ottamaan vastaan koesuorituksia. Näyttöjen vastaanottamiseen ja arviointiin pitää siten varata riittävästi aikaa. Tehtävänantopäivä olisi hyvä olla 4–6 viikkoa ennen varsinaista näyttökoetta, jotta taitoja ehtii harjoitella.

Voisiko opiskelija saada heti kokeeseen ilmoittautuessaan näyttökoetehtävän, jolloin oppilaitoksilla on riittävästi aikaa ottaa näytöt vastaan ja sovittaa nämä näyttöajankohdat opettajan opetusaikatauluihin? On myös hyvä huomioida, että tehtävänannon jälkeen, opiskelijalla tulee olla riittävästi aikaa harjoitella näyttöä varten, jolloin tiukka aikataulu ei tätä mahdollista. Koulujen

liikuntasalit ovat usein myös täysin varattuja opetuskäyttöön ja tarvittaessa koulun muuhun toimintaan. Jos lukio on velvollinen tarjoamaan kokelaalle harjoitustilat kokeeseen, miten tämä varmistetaan, jo nyt haastavissa liikunnanopetusolosuhteissa, joissa tiloja ei ole tavalliseen opetukseenkaan aina käytössä? Tulisiko opiskelijoiden harjoittelu mahdollistaa järjestämällä kokeeseen valmentava abikurssi?

Digitaalinen koe

Koska kyseessä on vahvasti toiminnallinen oppiaine, tulee opettajille antaa selkeä ohjeistus siitä, millaisia tehtäviä digitaalisessa kokeessa voi olla. Vaikka liikunnalla on paljon yhteyttä terveystieto-oppiaineeseen, ei kokeesta saa muodostua toinen terveystiedon koe. Opettajien on hyvä saada opintojaksojen tueksi ns. käsikirja, mikä auttaa opintojaksojen suunnittelussa ja sanoittamisessa. Nykyinen ops ei anna riittävää tarkkuutta opettamiseen, jotta opettajalla olisi selkeä kuva siitä, mitä kunkin opintojakson kohdalla tulee painottaa tai millaista sanastoa käyttää. Vastaavasti on hyvä muistaa, että ylioppilaskokeilla on vahvasti opetusta ohjaava vaikutus. Pisteytyspainotuksen tulee olla riittävästi toiminnallinen, jotta opetuksen toiminnallisuutta ei vähennetä, ja sitä kautta liikunnan opintojen hyvinvointia lisäävää arvoa. Myös jos digitaalisessa kokeessa halutaan kokelaan arvioivan omaa näyttöään, tulee tähän antaa selkeät kriteeristöt ja ohjeet, mitä opiskelijan tulisi opintojaksojen aikana oppia.

Yleisiä huomioita

Vaikka ylioppilaskokeeseen osallistuminen vaatii vähintään pakollisten opintojaksojen suorittamista Li1-Li2, on suosituksena suorittaa myös valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot Li3-Li5 riittävän osaamisen/taitotason varmistamiseksi. Miten varmistetaan, että kokelas voi nämä halutessaan suorittaa? Taitoainetta ei pysty samalla tavalla opsin mukaisesti suorittamaan itsenäisesti kuin esim. reaaliainetta. Tähän vaikuttaa vahvasti koulujen käytettävät resurssit; kuinka pienille opetusryhmille opetusjakso toteutetaan. Näin ollen opiskelijat voivat olla hyvin eriarvoisessa asemassa.

Jotta opettajat voivat valmistaa opiskelijoita liikunnan ylioppilaskokeeseen parhaalla mahdollisella tavalla, tulee heidän saada riittävää koulutusta niin näyttökokeen pitämiseen ja arviointiin kuin digitaaliseen kokeeseenkin. Koulutus pitää tapahtua viimeistään keväällä 2027, jotta opettajat pystyvät syksyllä 2027 opintonsa aloittavia opettamaan niin, että se vastaa syksyn 2029 ylioppilaskokeen vaatimuksia.

4. Näkökulmia musiikin ylioppilaskokeiden toimeenpanosta.

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Ikola Mirva

Liikunnan ja terveystiedon opettajat ry. - Liito ry. pj.